

**MENADŽMENT, KONTROLA I ODRŽAVANJE
RAČUNOVODSTVENOG INFORMACIONOG SISTEMA**

**MANAGEMENT, CONTROL AND MAINTENANCE ACCOUNTING
OF INFORMATION SYSTEMS**

Prof. dr. Husnija Bibuljica
Fakultet primijenjenih znanosti biznisa u Peći
Republika Kosovo

ABSTRAKT

Jedan od najvažnijih zadataka jednog poslovnog subjekta jeste izgradnja i kreiranje informacijskog sistema, jer u današnjem turbulentnom poslovnom okruženju više nego ikad je potrebno donijeti ispravne i kvalitetne poslovne odluke. Da bi te poslovne odluke bile što efikasnije potrebno je da poslovni subjekt raspodijeli svoj informacijski sistem na nekoliko dijelova. Stoga dakle ovaj rad će biti fokusiran na koncept izgradnje računovodstvenog informacijskog koncepta kao sklopa totalnog informacijskog sistema. Po na osnovu fokusa na dalje će biti riječi o složenosti u primjeni računovodstvenog sistema kao i glavnim funkcijama njihovog upravljanja odnosno menadžiranja i donošenja poslovnih odluka unutar sistema. Dok u zadnjem dijelu će biti riječi u vezi održavanja i kontrole jednog računovodstvenog informacionog sistema, jer sama funkcionalnost sistema zahtjeva primjerenu kontrolu i adekvatno održavanje.

Ključne riječi: Računovodstveni informacioni sistem, Menadžiranja, Interna Kontrola, Funkcionalost, Održavanje, Informacija, Poslovna odluka

ABSTRACT

One of the tasks of business entity is building and creating the information system, because in today's business environment is more than ever necessary to make proper and good quality business decisions. If we were a business decision and as efficiently as it is necessary that a business entity you easy distribution of your information in several parts. Therefore, this paper will therefore be focused on the concept of accounting information system as a part of total complex information systems. Upon the basis of the focus will continue to be words on the complexity of accounting system and also the mains functions of their management or managing business information within the system. While in the last part will be discussed in relation to maintain and control of one accounting information system because the system itself requires appropriate controls with adequate maintenance.

Keywords: Accounting information system, Managing, internal controls, Functionality, Maintenance, Information, Decision.

1. UVOD

Postoje različiti pristupi pri definisanju menadžmenta informacionih sistema: Robert T.(2003:23) definiše MIS kao određeni skup metoda, postupaka, resursa oblikovanih tako da se potpomogne postizanje nekih ciljeva. Brush i Strater (2008) , definiše IS kroz četiri komponente i to : 1)operacije obrade podataka;2)metode obrade podataka, računar,odnosno

tehnologija; 3) sistemska analiza i 4) tehnika modeliranja; Alex N.(2008) smatra da je IS sveukupnost svih informacionih procesa u preduzeću. Grupa autora smatra da je MIS skup ljudi i opremom koji po određenoj organizaciji i metodama obavljaju prikupljanje, prenos, obrada, čuvanje i dostavljanje podataka i informacija na korišćenje. Seres S. za MIS kaže da je to sistem koji je u mogućnosti da saopšti informaciju knjizi “Organizacija IS” – IS se definiše kao sistem koji obezbeđuje neke informacije o tom sistemu. B.Orlovic (1998) pod MIS podrazumijeva sistem koji funkcioniše po principu povratne sprege, omogućava da se sistemom upravlja ne samo pomoću očekivanog, nego i na osnovu njegovog stvarnog ponašanja. IS je kompleksan sistem i predstavlja osnovu za svjesno djelovanje čovjeka u proizvodnim i drugim procesima. On se sastoji iz niza nadređenih i podređenih informacionih sistema tj. elemenata, i ne može imati striktno i određeno definisano ponašanje. MIS je otvoren sistem i ne može se poistovjetiti sa računarnom tj. automatskom obradom podataka. MIS obuhvata sve informacione djelatnosti i koristi raznovrsne matematičke i druge metode. IS se sastoji iz tri međusobno povezana djela: 1) Informacija, tj. informacione baze; 2) kvantitativnih drugih metoda, modela, tehnika koji se koriste pri komunikaciji; 3) tehničkih i drugih sredstava za prikupljanje, obradu, prenošenje i sintezu informacija. [1]

2. OSNOVNE FUNKCIJE I AKTIVNOSTI MIS-a

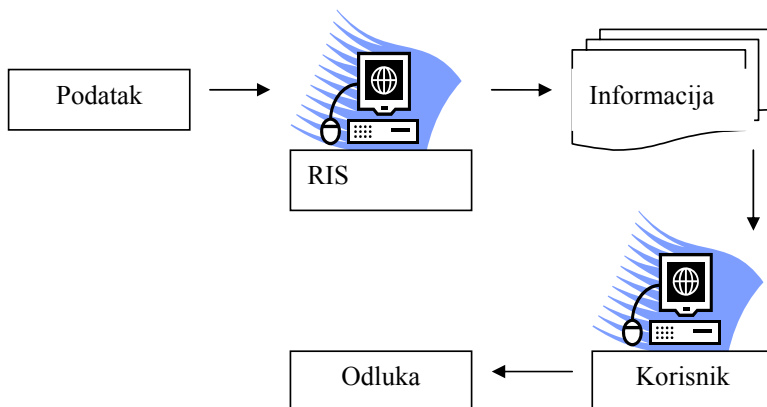
Postoje dvije osnovne funkcije MIS, a to su: funkcija informisanja i funkcija dokumentacije. Funkcija informisanja – ostvaruje se sa svrhom da se korisnicima obezbijede adekvatne informacije za potrebe rukovođenja i upravljanja. Ona je glavni razlog postojanja IS u samom sistemu. Funkcija informisanja treba da obezbijedi najviši stepen informisanja pri odlučivanju i upravljanju Bennett, M., & James, P. (1997). Funkcija dokumentacije – služi radi obezbjeđivanja dokumentacije radi ostvarivanja komunikacionih veza između raznih podsistema i okruženja. Ovo je posebno važno kod računarskih sistema kod kojih se automatizovano obavlja kontiranje i knjiženje poslovnih događaja.

Proces promjene podataka u informacije, zasnovan je na sljedećim aktivnostima: 1) Prikupljanje – kojim se definišu potrebni podaci, identifikuju izvori i načini prikupljanja podataka. 2) Organizovanje – kojim se uređuju, predstavljaju i formatizuju podaci za korišćenje u ostalim procesima informisanja. 3) Analiza – kojom se vrši tumačenje podataka i njihova transformacija u informacije; 4) Čuvanje – kojom se vrši njihovo skladištenje primjenom uređaja za čuvanje podataka, kao što su magnetni diskovi, trake, optički diskovi itd. 5) Obrada – kojom se vrši obrada u mikroprocesoru; 6) Primanje i prenošenje – koji se vrši transfer podataka unutar i između IS; 7) Pretraživanje – kojim se vrši prezentacija informacije iz IS. 8) Kontrola – kojom se vrši kontrola ulaza, obrade, izlaza i memorisanje podataka Beucker, S., Lang, C., Rey, U., & Orbach, T. (2002).

3. AIS SISTEM ZNAČAJ I NJEGOVA FUNKCIJE

Sistem računovodstvenih informacija (AIS) je sistem koji prikuplja, bilježi, trgovina i obrađuje podatke za izradu informacija za donositelje odluka. [2]

Ova ilustracija je prikazana na slici 1.

Slika 1. Sistem računovodstvenih informacija

AIS može biti vrlo jednostavan on se bazira na računovodstvenom sistemu, također on je vrlo složen sistem koji funkcioniše preko savremenih računala i informacijskih tehnologija, odnosno sam sistem se nalazi između te dvije krajnosti pomenutih alata. Bez obzira na pristup kreiranja AIS-a on je uvijek isti, jer svaki sistem ima za cilj podršku u poslovnim odlučivanjima.

Da bi jedan računovodstveni sistem bio što pristupačniji potrebno je uskladiti niz zavisnih informacija odnosno uskladiti vezu između potreba jednog poslovnog subjekta i želje krajnjeg korisnika Marshall B. Romney & Paul John Steinbart (2006). Ovaj pristup tretira također jedan niz prikupljana podataka od strane eksperata, jedan od eksternih vidova prikupljanja podataka jeste i Internet po na osnovu kojega eksperti uvijek moraju prikupiti, unijeti, obrađivati, pohranjivati izvješća podataka i informacija da bih olakšali prije svega svoju odluku i time podstakli kvalitetnije odluke poslovnih subjekata. [3]

Stoga dakle imamo zaključak da papir i olovka ili računalo hardver i softver su samo alati koji se koristi u proizvodnji informacije jednog računovodstvenog sistema.

Postoji šest komponenti AIS-a (Marshall B. Romney & Paul John Steinbart 2006:13):

1. Eksperti koji stvaraju sistem i obavljaju različite funkcije tokom testiranja samog .
2. Procedure i upute kako ručno i automatizirano, koji su uključeni u prikupljanje, obrada i pohranjivanje podataka o aktivnostima organizacije.
3. Podaci o organizaciji i poslovnim procesima .
4. Softver koji se koristi za proces organiziranja podataka pri donošenju poslovnih odluka.
5. Infrastrukturu informacijske tehnologije, uključujući računala, perifernih uređaja, mrežne i komunikacijske uređaje koje se koriste za prikupljanje, spremanje, obradu i prijenos podataka i informacija.
6. Interne kontrole i mjerama sigurnosti koje štite osnovnu bazu u AIS-a.

Zajedno, sa ovih šest komponenti , AIS omogućava da ispuni tri važne poslovne funkcije:

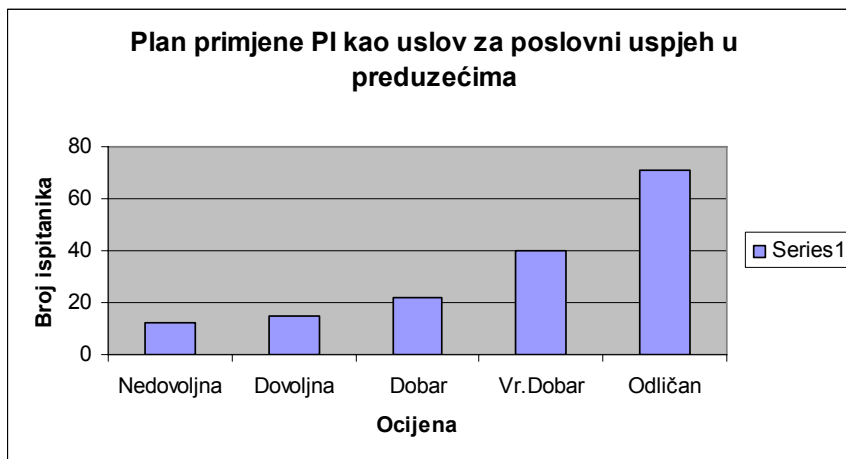
- a). Prikupiti i pohraniti podatke o organizacionim aktivnostima, .
- b). Transformirati podatke u informacije koje su korisne za donošenje odluka i na taj način upravljanje može planirati, izvršavati , kontrolirati i vrijednovati aktivnosti, resursa i osoblja.
- c). Osigurati adekvatne kontrole i na taj način čuvati imovinu organizacije, uključujući svoje podatke kako bi se osiguralo da imovina i raspoloženi podaci budu tačni i pouzdani .

4. PREGLED POJMA KONTROLE U RAČUNOVODSTVENOM SISTEMU

U današnjem dinamičnom poslovnom okruženju, preduzeća moraju brzo reagirati na promjene tržišnih uslova. Jedan dobar način da se to učini je zaposliti kreativne i inovativne djelatnike i dati im snagu i fleksibilnost kako bi zadovoljili zahtjeve kupaca. Istovremeno kompanije trebaju imati sistema kontrole, tako da ne budu izložene riziku, prekomjernih ponašanja koje bi mogle naškoditi njihovom ugledu poštenje i integritetu.

Unutarnja kontrola je proces koji provodi odbor direktora za upravljanje i onih pod na osnovu naradbe idu ka njihovom smjeru što osigurava razumno uvjerenje da su postigli sljedeće ciljeve kontrole C., Heubach, D., & Loew, T. (2005). [4]

- Zaštita imovine, uključujući sprečavanje ili otkrivanje na pravodobno stjecanje neovlašteno korištenje ili raspolaganje materijala imovine poduzeća.
- Održavanje zapisa sa dovoljno detalja kako bi precizno i pravično odražali imovinu preduzeća.
- Davanje tačne i pouzdane informacije.
- Pružanje razumnog uvjerenja kod finansijskih izvješća koja je pripremljena u skladu s GAAP.
- Promicanje i poboljšanje operativne učinkovitosti, uključujući stvaranje sigurnog primitka i izdataka kompanije tvrtka koji su u skladu s rukovodstvom i direktorima.
- Poticanje i pridržavanje propisane menadžerske politike.
- U skladu s primjenjivim zakonima i propisima.

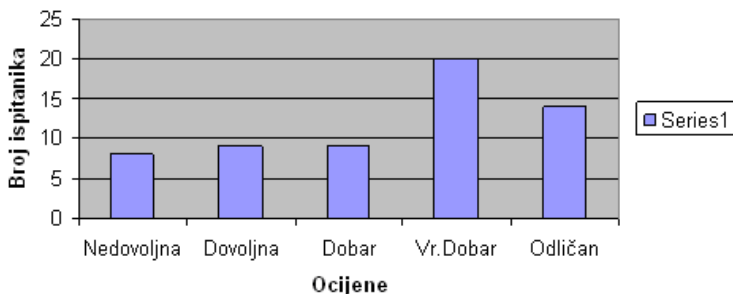
Slika 2. Plan primjene P.I. kao uslov za poslovni uspjeh informacionim sistema u preduzećima

4.1. Unutrašnja kontrola i održavanje RIS-a

Unutarnja kontrola je proces, koji se prožima u organizacionim poslovnim aktivnostima i on je sastavni dio osnovne aktivnosti upravljanja. Unutarnja kontrola pruža više razumna nego apsolutna, osiguranja, jer pruža potpunu sigurnost. [5]

Osim toga, svi sistema unutarnjih kontrola imaju inherentna ograničenja, kao što su osjetljivost na jednostavne greške i greške, neispravnih prosudbe tokom donošenja odluka. Unutarnje kontrole su ponekad u sukobu jedna s drugom. Na primjer mnogi ljudi jesu poduzeti za radikalni reinženjering poslovnih procesa tako da oni mogu imati bolje i brže informacije i poboljšanje operativne učinkovitosti.

Drugi mogu se oduprijeti tim promjenama, jer ometaju očuvanje imovine preduzeća te zahtijevaju značajne promjene rukovodećoj politici.

Slika 3. Strateško planiranje informacionih sistema u Pro-Credit Bank

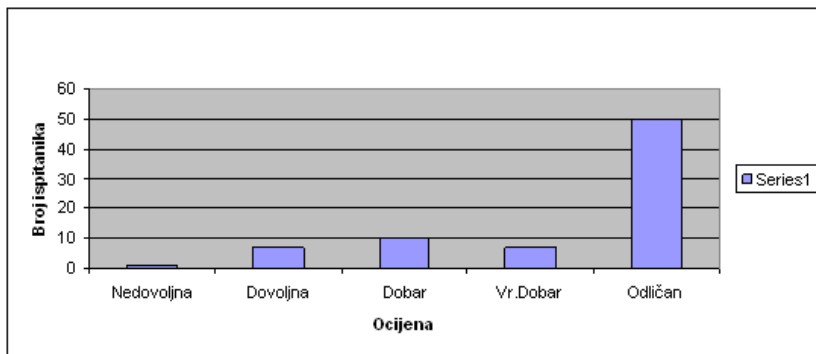
Izvor: Pro-Credit bank Annual Report 2009

4.2. Interna kontrola i njihove funkcije

Interna kontrola izvršava tri važne funkcije. Preventivna kontrola ima ulogu zastrašiti probleme prije nego što se oni pojave. Unajmljivanje visoko kvalificirano osoblje računovodstva, prikladno segregating zaposlenika dužnosti i učinkovito kontroliranje fizičkog pristupa imovine, objekata i informacije su učinkovite kada se primjenjuju preventivne kontrole. Jer, nisu svi problemi koji se mogu kontrolirati što sprječava detektiv kontrole koje otkrivaju problem nakon njihovog nastanka. Primjeri uključuju dvostruke provjere obračuna i priprema banke pomirenja i mjesečne suđenja vage.

Korektivne kontrole je sredstvo za rješavanje problema kontrole koje su otkrili. Oni uključuju postupke poduzete tako da identifikuju uzrok problema nakon toga dolazi do ispravke nastalih grešaka ili poteškoća što dovodi do promijene sistema tako da budući problemi se minimiziraju ili eliminišu. Primjeri uključuju održavanje sigurnosnih kopija datoteka transakcija i master datoteka držeći se za proceduru ispravljanja pogrešaka unoska podataka, kao i one za resubmitting transakcije koje služe za naknadne obrade. [6]

Unutarnje kontrole obavljaju se često koje su odvojeni u dvije kategorije: opće kontrole primjene i kontrole. Opće kontrole su osmišljeni kako bi bili sigurni u okruženje, kontrola organizacija je stabilna. Oni se primjenjuju na sve veličine sistema iz velikih i složenih mainframe sistema kako bi klijent / server sistema na stolna i prijenosna računala sistema. Neki od važnijih opštih kontrola su upravljanje informacijskim sistemima kontrole: kontrola sigurnosti za upravljanje, IT je infrastruktura kontrole i mekša stjecanje razvoj i održavanje kontrole. Primjena kontrole sprječava otkrivanje i ispravku transakcija od pogreške i prijevara. Oni se bave valjanosti točnosti i potpunost ovlaštenja podataka zarobljenih u sistem koji obrađuje pohranjene prenose na drugi sistem Niebuhr, C., & Lang, C. (2004).

Slika 4. Timsko planiranje informacionih sistema kontrole

Učinkovit sistem internih kontrola bi trebala postojati u svim organizacijama koje će im pomoći da postignu svoje misije, kao i njihove učinkovitosti i profitabilnosti ciljeva, tako da smanje moguća iznenađenja na putu. Učinkovit sistem internih kontrola također može pomoći tvrtkama koji se nose s ubrzanim promjenama gospodarskog i kompetitivnim okruženjima i pomicanja zahtjeve kupaca . Nažalost nisu sve kompanije čak i onima koji bi trebali znati bolje imati učinkovit sistem internih kontrola. Na primjer, nedavno inspektor opće izvješće naznačeno da FBI pati od IT infrastrukture ranjivosti i sigurnosnih problema od kojih su neke identificiranih u reviziji 13 godina ranije Burritt, R. (2005:23). [7]

5. ZAKLJUČAK

Očigledno je da jedan poslovni subjekt u današnjem poslovno svijetu ne može opstati ako u njega nije izrađen prije svega jedan od informacionih sistema. Poseban činoc u informacionom sistemu jeste i sam RIS, koji omogućava jednom poslovnom subjektu, poslovnog sledbenika i daje do znanja članovima organizacije u kom pravcu treba se kretati. Da bih jedan takav sistem funkcionisao i bio od dobiti za poslovan subjeket evidentno je da da mora postojati kontrola po na osnovu koje jedan RIS sistem može biti unapređivan po na osnovu potreba i nastalih grešaka.

Kao takav on osigurava sigurnije poslovanje i postaje pravi poslovni partner u realizaciji dobiti preduzeća kao jednog od osnovnih ciljeva. S druge strane posmatrano sa osnovne funkcionalsti postoji potreba da jedan AIS uvijek bude usavršen i dati odgovor po na osnovu sadašnjih i budućih problema.

6. LITERATURA

- [1] Bennett, M., & James, P. (1997). Environment-Related Management Accounting: Current Practice and Future Trends. Greener Management International, 17, 32-51.
- [2] Beucker, S., Lang, C., Rey, U., & Orbach, T. (2002). Computer Aided Resource Efficiency Accounting: Assessing and Communicating Environmental Impacts and Costs along Supply Chain. In Environmental Communication in the Information Society (Vol. 2, pp. 438-445).
- [3] Burritt, R. (2005). Challenges for Environmental Management Accounting. In Implementing Environmental Management Accounting: Status and Challenges (pp. 19-44).
- [4] C., Heubach, D., & Loew, T. (2005). Using Software Systems to Support Environmental Accounting Instruments. In Implementing Environmental Management Accounting: Status and Challenges (pp. 143-168).
- [5] Gayar, O. F., & Fritz, B. D. (2006). Environmental Management Information Systems (EMIS) for Sustainable Development: a Conceptual Overview. Communications of the Association for Information Systems, 17, 756-784.
- [6] Marshall B. Romney & Paul John Steinbart (2006), "Accounting Information Systems" , Pearsin Prentice Hall , New York
- [7] Niebuhr, C., & Lang, C. (2004). Exchanging Environmental Relevant Data between ERP Systems and Industrial Environmental Management Information Systems Using PAS1025. In Sh@ring. Geneva, Switzerland. Retrieved from <http://www.enviroinfo2004.org/cdrom/Datas/EI2004->
- [8] Haigh Nardia, & Griffiths Andrew. (2008). The environmental sustainability of information systems: considering the impact of operational strategies and practices. International Journal of Technology Management, 43(1)